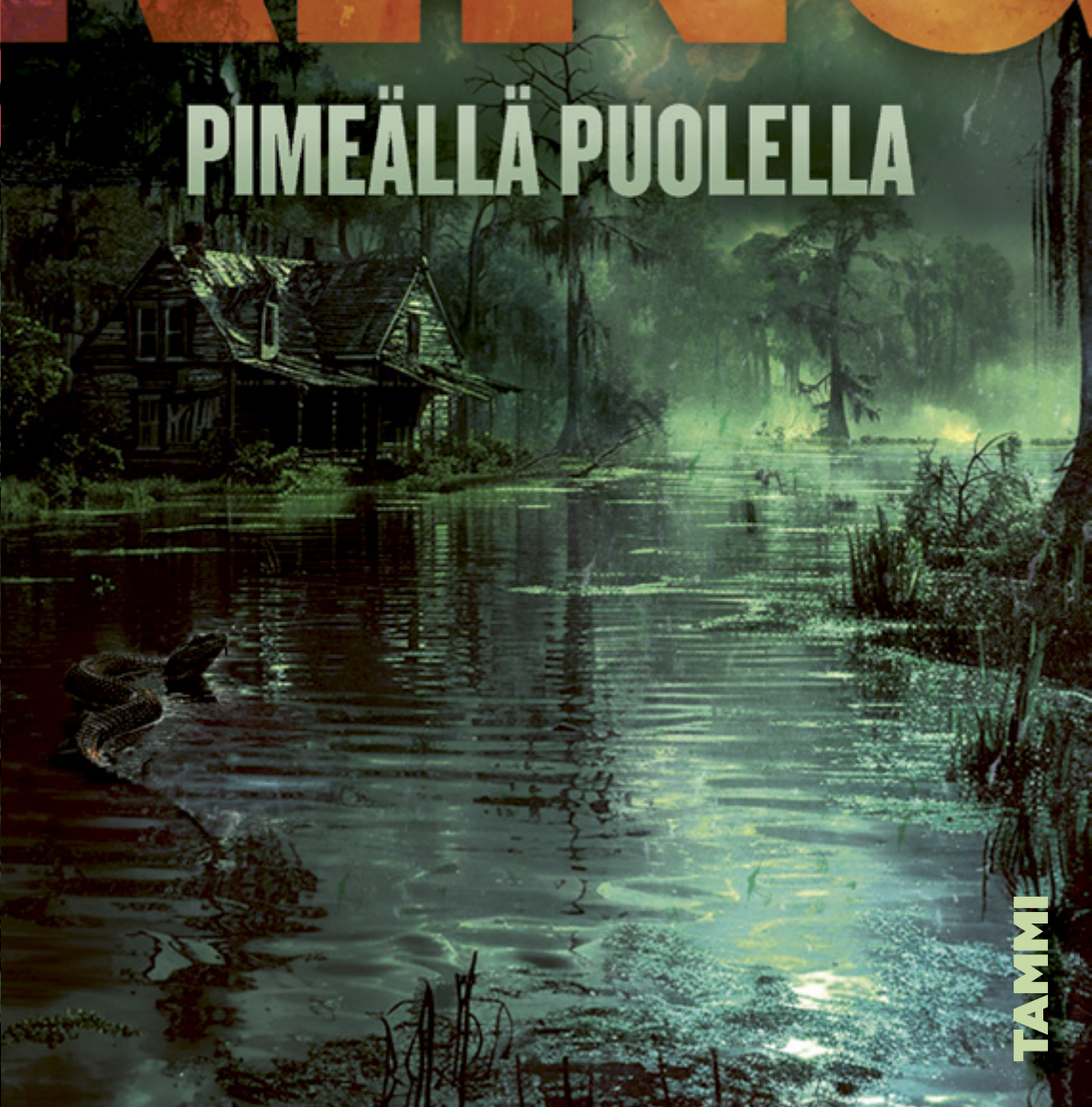

STEPHEN KING

PIMEÄLLÄ PUOLELLA

TAMMI

Stephen King

PIMEÄLLÄ
PUOLELLA

SUOMENTANUT ILKKA REKIARO

TAMMI

HELSINKI

Sitaatit William Shakespearen teoksista *Hamlet*, *Kuningas Juhana*, *Macbeth*, *Venetsian kauppias* ja *Henrik Viides* suomentanut Paavo Cajander
Sitaatin Samuel Taylor Coleridgen runosta *Kublai-Kaani* suomentanut Yrjö Jylhä

Englanninkielinen alkuteos *You Like It Darker* ilmestyi Yhdysvalloissa 2024
Copyright © 2024 by Stephen King
Published by agreement with Stephen King, c/o The Lotts Agency, Ltd., New York and
Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen.
Suomenkielinen laitos © Tammi ja Ilkka Rekiaro 2025

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ
ISBN 978-952-04-6478-3
PAINETTU EU:SSA

Omistettu kaksosille Thomasille ja Edwardille

Sisällys

Kaksi lahjakasta paskiaista	9
Viides askel	71
Seko-Willie	81
Danny Coughlinin paha uni	93
Finn	255
Slide Inn Roadilla	277
Punainen näyttö	299
Turbulenssiasiantuntija	309
Laurie	325
Kalkkarokäärmeet	349
Unennäijät	443
Vastausmies	477

KAKSI LAHJAKASTA PASKIAISTA

I

Isäni, *kuuluisa isäni*, kuoli 90-vuotiaana 2023. Kaksi vuotta ennen kuolemaansa hän sai sähköpostin Ruth Crawford -nimiseltä freelance-toimittajalta, joka pyysi haastattelua. Luin postin isälle kuten kaikki henkilökohtaiset viestit, koska hän oli siihen mennessä luopunut sähköisistä laitteista, ensin pöytätietokoneesta, sitten kannettavasta ja lopulta rakkaasta puhelimestaan. Hänen näkönsä pysyi tarkkana loppuun asti, mutta hän valitti saavansa iPhoneen näytön katsomisesta päänsärkyä. Hautajaisten jälkeen muistotilaisuudessa tohtori Goodwin kertoi isän mahdollisesti saaneen ennen aivoinfarktia useita aivoverenkiertohäiriöitä.

Niihin aikoihin, kun isä luopui puhelimestaan, toisin sanoen viisi tai kuusi vuotta ennen kuolemaansa, jäin varhaiseläkkeelle Castlen piirikunnan koulutoimenjohtajan vakanssista ja siirryin täysipäiväisesti isäni alaiseksi. Hommaa riitti. Hänellä oli taloudenhoitaja, mutta iltaisin ja viikonloppuisin tämän tehtävät säilytettiin minulle. Aamulla autoin isää pukeutumaan ja illalla riisuutumaan. Ruoat valmistin enimmäkseen itse, ja siivosin satunnaiset sotkut, jos isä ei ehtinyt yöllä ajoissa vessaan.

Hänellä oli palveluksessaan myös hanslankari, mutta Jimmy Griggs lähestyi 80 vuoden ikää, joten huomasin tekeväni myös ne työt, jotka jäivät Jimmyltä hoitamatta, kaiken isälle tärkeiden kukkapenkkinen multaamisesta tukkeutuneiden röörien avaamiseen putkimiehen pusulla. Palvelutaloon muuttamisesta ei lausuttu halaistua sanaa,

vaikka isällä olisi totta vie ollut varaa yksityispuolelle – tahkottuaan neljässä vuosikymmenessä täyden tusinan bestsellereitä hän oli varoissaan.

Isän viimeinen ”mukaansatempaava tiiliskivi” (Donna Tartt, *New York Times*) ilmestyi hänen ollessaan 82-vuotias. Hän myönsi pakolliset haastattelut, poseerasi pakollisille kameroille ja ilmoitti sitten panevansa pillit pussiin. Medialle hän esitti asian sävyisästi ”tuttuun lupsakkaan tapansa” (Ron Charles, *Washington Post*). Minulle hän sanoi: ”Onneksi se paska on nyt loppu.” Ruth Crawfordille myöntämänsä epävirallista aidanylihaastattelua lukuun ottamatta hän ei enää koskaan puhunut työstään julkisuudessa. Häntä pyydettiin useasti mutta hän kieltäytyi aina väittäen sanoneensa kaiken mitä halusi ja luultavasti enemmän kuin olisi kannattanut.

”Jos haastatteluja myöntää tarpeeksi”, hän sanoi minulle, ”tulee väistämättä kömmähtäneeksi kerran tai pari. Juuri ne sitaatit jäävät elämään, ja mitä enemmän ihmiselle tulee ikää, sitä todennäköisemmin rapa roiskuu.”

Mutta hänen kirjansa menivät edelleen kaupaksi, joten hänen työasioissaan oli edelleen hoitamista. Kävin hänen kanssaan läpi sopimusten uusimiset, kansisuunnitelmat ja ajoittaiset elokuva- tai tv-optiot ja luin kuuliaisesti kaikki haastattelu ehdotukset, kun hänestä ei enää ollut niitä lukemaan. Hän vastasi kaikkiin kieltävästi, myös Ruth Crawfordin yhteydenottoon.

”Mark, anna hänelle vakiovastaus: olen imarreltu pyynnöstä, mutta sanon kiitos ei.” Hän kuitenkin empi, sillä tämä tapaus poikkesi hie-man muista.

Crawford halusi kirjoittaa jutun isästani ja tämän pitkäaikaisesta ystävästä David ”Butch” LaVerdierestä, joka kuoli vuonna 2019. Isä ja minä lensimme vuokratulla Gulfstreamilla hänen hautajaisiinsa länsirannikolle. Isä oli aina tarkka rahankäytöstä, ei itara mutta tarkka, ja meno-paluumatkan huikea hinta kertoi paljon siitä, millainen tunneside isällä oli mieheen, jota olin oppinut pienenä kutsumaan Butch-sedäksi. Side jatkui vahvana, vaikka herrat eivät olleet kohdanneet naamatusten ainakaan kymmeneen vuoteen.

Isää pyydettiin puhumaan hautajaisissa. Ajattelin ettei hän suosuisi, sillä hän oli tyrmännyt kaikenlaiset julkisuuden valokeilat eikä

pelkästään haastatteluja, mutta hänpä suostuikin. Hän ei astunut hautajaisväen eteen vaan vipusi kävelykepillä itsensä seisaalleen. Hän oli aina ollut taitava puhuja eikä taito ruostunut vanhemmitenkaan.

”Butch ja minä kävimme yhden luokkahuoneen koulua ennen toista maailmansotaa. Asuimme pikkukaupungissa, jossa ei ollut pikitietä eikä liikennevaloja, ja rustasimme kuntoon autonromuja, pelasimme pallopelejä ja sitten valmensimme nuorempia. Aikuisina osallistuimme paikallispolitiikkaan ja hoidimme kaatopaikkaa, kaksi hyvin samankaltaista tehtävää näin jälkeen päin muistellen. Kävimme metsällä, kävimme kalassa, sammutimme kesällä ruohikkopaloja ja aurasimme talvella katuja. Siinä sivussa tuli kaadetuksi yksi jos toinenkin postilaatikko. Tunsin hänet silloin kun hänen nimensä, kuten omani, oli jo kolmen peninkulman päässä tuiki tuntematon. Minun olisi pitänyt tulla katsomaan häntä viime vuosina, mutta aikani meni omiin juttuihin. Tuomasin että ehtiihän sitä. Niin kai aina ajatellaan. Sitten aika loppuu. Butch oli hieno taiteilija, mutta hän oli myös hyvä ihminen. Se on minusta tärkeintä. Kenties kaikki täällä olevat eivät ajattele niin, eikä siinä mitään, se sopii vallan hyvin. Mutta juttu on niin, että hän oli aina valmis varmistamaan minun selustani ja minä hänen.”

Hän piti tauon ja mietti pää kumarassa.

”Minun pienessä kotikaupungissani Mainessa sellaisista ystäväistä sanotaan, että heidän kanssaan pidetään visusti yhtä.”

Niin he totisesti tekivät, ja myös pitivät salaisuutensa visusti omana tietonaan.

Ruth Crawfordilla oli vakuuttavasti näyttöä, minä nimittäin selvitin hänen taustaansa. Hänen artikkeleitaan, pääosin henkilökuvia, oli julkaistu ainakin kymmenessä lähinnä paikallisessa lehdessä (*Yankee, Downeast, New England Life*) mutta myös muutamassa valtakunnallisessa, mukaan lukien juttu takapajuisesta Derryn pikkukaupungista *New Yorkerissa*. Minusta tuntui, että Crawfordilla oli hyvä koukku, johon ripustaa ehdottamansa tarina Laird Carmodystä ja Dave LaVerdierestä. Hänen teesinsä oli pilkاهدellut artikkeleissa, joita oli julkaistu joko isästä tai Butch-sedästä, mutta hän halusi syväluodata sitä kirjoittamalla kahdesta saman mainelaisen pikkukaupungin mie-

hestä, joista oli tullut kuuluisa kahdella erilaisella kulttuurin saralla. Eikä siinä vielä kaikki: Carmody ja LaVerdiere olivat saavuttaneet maineensa yli nelikymppisinä, iässä jolloin useimmat miehet ja naiset ovat luopuneet nuoruudenhaaveistaan, isän sanoin kaivaneet itselleen uran ja alkaneet sisustaa sitä. Ruth halusi tutkistella, kuinka näin epätodennäköinen yhteensattuma oli tapahtunut... sikäli kuin se oli sattuma.

”Ai siihenkö on oltava syy?” isä kysyi luettuani hänelle Crawfordin kirjeen. ”Sitäkö hän vihjaa? Hän ei liene koskaan kuullut niistä kaksoista, jotka saivat ison arpajaisvoiton kumpikin omassa osavaltiossaan samana päivänä.”

”No, se ei välttämättä ollut *täydellinen* sattuma”, minä sanoin. ”Sikäli mikäli et juuri keksinyt tuota omasta päästäsi.”

Annoin hänelle aikaa kommentoida, mutta hän tyytyi hymyyn, joka saattoi tarkoittaa ihan mitä vain. Tai olla tarkoittamatta mitään. Sitten jatkoin.

”Ne kaksoset nimittäin saattoivat varttua kodissa, jossa arpojen ostaminen oli iso juttu. Eikö vain, että se vähentäisi epätodennäköisyyttä? Entä heidän ostamansa arvat, joilla ei voittanut mitään?”

”Mark, en ymmärrä mitä ajat takaa”, isä sanoi edelleen pikkuisen hymyillen. ”Vai puhutko puuta heinää?”

”Ajan takaa sitä, että ymmärrän tämän naisen kiinnostuksen. Hän etsii selitystä sille, että sinä ja Dave, jotka olitte lähtöisin takahikiältä, puhkesitte kukkaan keski-ikäisinä.” Kohotin käteni pääni sivuille ikään kuin kehystämään otsikkoa. ”Johtuiko se... *kohtalosta*?”

Isä harkitsi tätä hieroen toisella kädellä ryppyisten kasvojensa sänkistä poskea. Luulin jopa hänen aikovan muuttaa mielensä ja suostuvan. Sitten hän pudisti päätään. ”Kirjoita hänelle sellainen tavallinen ystävällinen kirje, jossa sanot, että jätän väliin ja toivotan hänelle kaikkea hyvää.”

Ja niin minä tein, mutta isän ilmeessä oli silloin jotain, mikä viipyi mielessäni. Ilme paljasti miehen, jolla olisi paljonkin kerrottavaa siitä, miten hän ja hänen kaverinsa Butch olivat saavuttaneet mainetta ja mammonaa... mutta joka päätti olla kertomatta. Joka itse asiassa päätti pitää asian visusti omana tietonaan.

Isän kieltäytyttyä haastattelusta Ruth Crawford kenties pettyi muttei suinkaan luovuttanut. Hän ei luovuttanut, kun minäkin kieltäydyin haastattelusta. Selitin, ettei isäni haluaisi minun suostuvan sen jälkeen kun hän oli kieltäytynyt ja etten minä sitä paitsi tiennyt muuta kuin että isäni oli aina pitänyt tarinoista. Hän luki paljon – hänellä oli aina pökkari takataskussa, kun hän lähti kotoa. Hän kertoi minulle mainioita iltasatuja ja kirjoitti jotkut niistä muistiin kierrelehtiöihin. Entä Butch-setä? Hän maalasi huoneeni seinään poikia pelaamassa palloa, poikia pyydystämässä tulikärpäsiä, poikia ongenvapojen kanssa. Ruth olisi tietysti halunnut nähdä maalauksen, mutta se oli jo kauan sitten peittynyt uuden maalikerroksen alle; se oli lopulta alkanut tuntua minusta liian lapselliselta. Sillä aikaa kun isän ja sitten Butch-sedän ura ampaisi nousuun kuin avaruusraketti, minä opiskelin kasvatustiedettä Mainen yliopistossa. Vanha viisaushan kuuluu, että ne jotka eivät osaa opettavat, ja ne jotka eivät osaa opettaa opettavat opettajia. Isäni ja hänen parhaan ystävänsä menestys oli yhtä suuri yllätys minulle kuin kaikille muille kaupunkimme asukkaille. Toinen vanha viisaushan kuuluu, ettei kukaan ole profeetta omalla maallaan.

Mainitsin nuo asiat kirjeessäni Crawfordille, koska tuntui pahalta – ainakin pikkuisen – olla suostumatta haastatteluun. Sanoin kirjeessä, että isällä ja sedällä oli taatusti ollut unelmia, eikös niitä ole melkein kaikilla, ja kuten melkein kaikki ihmiset, he pitivät ne omana tietonaan. Olin otaksunut, että isän tarinat ja Butch-sedän iloiset maalaukset olivat pelkää harrastelua, kuten vuoleskelu tai kitaran rämpyttely, kunnes rahaa alkoi tulla tuutin täydeltä. Tuon kirjoitettuani lisäsin käsin jälkikirjoitukseksi: *Hyvä homma heille!*

Castlen piirikunnassa on 27 kaupunkia. Castle Rock on niistä suurin, Gates Falls toiseksi suurin. Harlow, jossa minä lapsena asuin Laird ja Sheila Carmodyn poikana, ei ole edes kymmenen suurimman joukossa. Se on kuitenkin kasvanut huomattavasti lapsuuteni ajoista. Toisinaan isä, joka myös asui koko ikänsä Harlow'ssa, sanoi kaupungin tuntuvan melkein vieraalta. Hän oli käynyt koulua, jossa oli vain yksi luokkahuone. Minä kävin koulua, jossa niitä oli neljä (kaksi luokkaa kummassakin huoneessa), ja nykyisessä koulussa on kahdeksan luokkahuonetta ja maalämpöpumppu.

Isän lapsuudessa ainoastaan ystie eli Portland Road oli päällystetty. Minun tupsahdettuani maailmaan enää vain Deep Cut ja Methodist Road olivat hiekkateitä. Nykyisin kaikki kadut on asfaltoitu. Kaupungissa oli 60-luvulla vain yksi kauppa, Brownie's, jossa vanhat ukot istuivat ihka oikean suolakurkkutynnyrin ympärillä. Nyt kauppoja on pari kolme, ja Quaker Hill Roadin varrella on jotain, mitä voisi melkein sanoa keskustaksi. Meillä on pitsapaikka, kaksi kauneushoitola ja, niin vaikea kuin sitä onkin uskoa, kynsihoitola, jolla näyttää menevän hyvin. Mutta lukiota ei ole, se asia ei ole muuttunut miksikään. Harlow'n nuorilla on kolme vaihtoehtoa: Castle Rock High, Gates Falls High tai Mountain View Secondary, joka tunnetaan kiihkouskovaisten kouluna. Me harlowlaiset olemme heinäkenkiä: ajamme avolavoilla, kuuntelemme kantria, terästämme kahvia brandyllä ja äänestämme republikaaneja. Meistä ei ole oikein mitään hyvää sanottavaa, paitsi kahdesta tämän kaupungin vesasta, minun isästani ja hänen kaveristaan Butch LaVerdierestä. Kahdesta lahjakkaasta paskiaisesta, kuten isä virkkoi käydessään aidan yli lyhyen keskustelun Ruth Crawfordin kanssa.

Asuivatko vanhempasi koko ikänsä siellä? suurkaupunkilainen saataisi kysyä. *Ja oletko sinäkin asunut siellä koko ikäsi? Hulluko sinä olet?*
En.

Robert Frost on sanonut, että koti on paikka, jossa sinut on pakko ottaa vastaan, kun sinun on pakko sinne mennä. Se on myös paikka, josta aloitamme, ja onnekkaille paikka, jossa lopetamme. Butch kuoli Seattlessa vieraana vieraalla maalla. Ehkä se sopi hänelle, mutta en voi olla miettimättä, olisiko hän viihtynyt elämän ehtoolla paremmin siellä, missä on kapea hiekkatie ja järven rannasta alkava metsä nimeltä 30-Mile Wood.

Vaikka suurin osa Ruth Crawfordin selvitystyöstä – *tutkivasta journalismista* – keskittyi Harlow'hun, jossa hänen artikkelinsa päähenkilöt varttuivat, hän valitsi tukikohdakseen Castle Rockissa sijaitsevan motelli Gatewayn, sillä Harlow'ssa ei ole motelleja eikä edes aamiaismajoitusta. Sitä vastoin siellä on palvelutalo, jossa Ruth haastatteli Alden Toothaker -nimistä isäni ja hänen ystävänsä Daven koulutoveria. Alden kertoi Ruthille, miten Dave oli saanut lempinimensä. Hän

piti aina takataskussaan Lucky Tiger Butch Wax -hiusvahatuubia ja käytti sitä tiuhaan saadakseen otsatukkansa pysymään pystyssä. Hän leikkautti tukkansa, jota ei kehuttavan paljon ollut, flat topiksi läpi koko elämänsä. Siitä tuli hänen tunnusmerkkinsä. Sen sijaan minulla ei ole aavistustakaan siitä, pitkö hän kuuluisaksi tultuaan vielä tuubia taskussa. En edes tiedä, valmistetaanko Lucky Tigeria enää.

”He ystäväystyivät kansakoulussa”, Alden kertoi Ruthille. ”Kävivät yhdessä kalassa ja metsällä isiensä kanssa. Tottuivat pienestä pitäen raskaaseen työhön eivätkä odottaneet elämältä sen kummempaa. Jos jututat muita ikätovereitani, jotkut saattavat väittää tienneensä, että niistä pojista tulisi isoina jotain suurta, mutta minä en nähnyt siitä merkkejä. Tavallisia junnujahan nuo olivat siihen asti, kunnes eivät enää olleet.”

Laird ja Butch kävivät Gates Fallsin lukiota. Heidät pantiin yleislinjalle, joka oli tarkoitettu oppilaille, jotka eivät pyrkisi yliopistoon. Kukaan ei sanonut ääneen, että he eivät olleet tarpeeksi fiksuja, mutta niin oletettiin. He paneutuivat niin sanottuun arkimatematiikkaan ja yritysenglantiin, jonka oppikirjassa oli monta sivua selitystä kuvineen päivineen siitä, miten liikekirje taitellaan, kun se laitetaan kuoreen. Heillä oli paljon tunteja veistoluokassa ja autokorjaamoluokassa. Molemmat pelasivat jenkkiä jalkapalloa ja koripalloa, joskin isäni etupäässä lämmitteli penkkiä. Kummankin päättötodistuksen keskiarvo oli B. He valmistuivat ylioppilaisiksi yhtä aikaa 8. kesäkuuta 1951.

Dave La Verdier meni töihin putkiasentajaisänsä firmaan. Laird Carmody ja hänen isänsä korjasivat autoja perhetilalla ja myivät niitä Pewee’s Car Martiin, joka toimi Gates Fallsissa. Heillä oli myös tuottoisa kasviskoju Portland Roadin varrella.

Butch-setä ei oikein tullut juttuun isänsä kanssa ja lähti lopulta omille teilleen putkimieheksi ja ajoittaiseksi kaivonkatsojaksi Gates Fallsin ja Castle Rockin seuduille. (Hänen isänsä monopolisoi putkiasennuksia Harlow’ssa eikä päästänyt poikaansa apajille.) Vuonna 1954 kaverukset perustivat firman nimeltä L&D Haulage, joka lähinnä hoiti mökkiläisten puuseen tyhjennyksiä ja rahtasi kansantuotetta kaupungin kaatopaikalle. Seuraavana vuonna he *ostivat* kaatopaikan, ja kaupunki oli hyvin tyytyväinen päästessään siitä eroon. He laittoivat paikan kuntoon, järjestivät jätteenpolton, käynnistivät alkeellisen

kierrätysohjelman ja pitivät rotat aisoissa. Kaupunki maksoi heille jyvitystä, joka sopivasti kartutti heidän leipätyöstä saamiaan tuloja. Ekstraa tuli myös romumetallista, etenkin kuparilangasta. Paikkakuntalaiset kutsuivat heitä Tunkion kukoiksi, mutta Alan Toothaker (ja eräät muut tervaskannot, joiden muisti vielä pelasi) vakuuttivat Ruth Crawfordille, että nimitys oli harmitonta kiusoittelua joka myös otettiin sellaisena vastaan.

Kaatopaikka oli pinta-alaltaan parikymmentä hehtaaria ja sitä ympäröi korkea lauta-aita. Dave maalasi siihen paikallisten elämästä tuokiokuvia ja kartutti kokoelmaa vuosi vuodelta. Vaikka aita ei ole enää pystyssä (ja vaikka kaatopaikasta on tullut virallisesti ”lajittelukeskus”), valokuvia on säilynyt. Aitamaalaukset palauttavat mieleen Daven myöhemmän tuotannon. Niihin oli kuvattu tikkitäkkin ompelutalkoita, jotka jatkuivat saumattomasti baseball-otteluiksi, ja baseball-otteluita, jotka jatkuivat kauan sitten kuolleiden Harlow’n asukkaiden karikatyyreiksi, ja joukossa oli maalauksia kevätkylvöstä ja syksyisestä elonkorjuusta. Mukaan mahtuivat kaikki pikkukaupunkielämän puolet, mutta Butch-setä lisäsi joukkoon vielä Jeesuksen perässään apostolit (viimeisenä vahingoniloinen Juudas). Maalauksissa ei ollut mitään erityisen ihmeellistä, mutta ne pursuivat elämäniloa ja hyväntuulisuutta. Niiden voisi sanoa olleen *airuita*.

Butch-sedän kuoltua hänen maalauksensa, jossa Elvis Presley ja Marilyn Monroe kävelevät käsi kädessä sahanpurun peittämällä pikkukaupungin tivolin keskikäytävällä, myytiin pian kolmella miljoonalla dollarilla. Se oli tuhat kertaa parempi työ kuin Butch-sedän kaatopaikan aitamaalaukset, mutta olisi ollut siellä kuin kotonaan, sillä teoksessa oli samaa nurinkurista huumoria ja epätoivon tai kenties halveksunnan pohjavirettä. Daven aitamaalaukset olivat nappu, *Elvis ja Marilyn* oli kukka.

Butch-setä ei mennyt koskaan naimisiin, mutta isä meni. Hänellä oli lukiossa Sheila Wise -niminen tyttöystävä, joka ylioppilaaksi päästyään jatkoi opintoja Vermontin osavaltion opettajankoulutuslaitoksessa. Kun hän palasi Harlow’n kansalaiskouluun opettamaan viides- ja kuudesluokkalaisia, isäni huomasi ilokseen hänen olevan vielä naimaton. Isä kosiskeli ja sai hänet omakseen. Heidät vihittiin elokuussa 1957. Dave LaVerdiere oli isän bestman. Minä ilmaannuin

vuotta myöhemmin, ja isän parhaasta kaverista tuli minun Butch-setäni.

Luin isän esikoisteoksen *Ukkosmyrskyn* arvostelun. Kriitikko kirjoitti näin: ”Herra Cardmodyn jännitystarinassa ei sataan sivuun tapahdu oikein mitään, mutta silti se vetää lukijan mukaansa, koska viulut soivat.”

Minusta se oli nokkelasti sanottu. Ruth Crawford ei viuluja kuullut, sillä hän sai Aldenilta ja muilta paikkakuntalaisilta kuvan kahdesta rehdistä ja kunnollisesta miehestä, joilla oli kutakuinkin puhtaat jauhot pussissa. He olivat maalaisia ja elivät maalaiselämää. Toinen meni naimisiin, toinen oli, kuten tuohon aikaan sanottiin, vannoutunut poikamies, mutta hänenkään yksityiselämässään ei ollut skandaalin käryn häivää.

Daven pikkusisko Vicky myöntyi haastatteluun. Hän kertoi Ruthille Daven käyneen silloin tällöin ”isossa kaupungissa”, millä hän tarkoitti Lewistonia, tarkemmin sanoen Lisbon Streetin eteläpään kalja- ja tanssiklubeja. ”Hän otti ilon irti Hollyllä”, Vicky sanoi viitaten jo kauan sitten lakkautettuun Holiday Loungeen. ”Hanakimmin hän meni, jos lavalla oli Little Jonna Jaye. Voi miten ihastunut hän oli Jonnaan. Hän ei koskaan tuonut Jonnaa kotiin – ei käynyt niin hyvä säkä – mutta ei hän aina yksinkään kotiin tullut.”

Vicky vaikenä silloin, Ruth kertoi minulle myöhemmin, ja sitten lisäsi: ”Tiedän, mitä te ajattelette, neiti Crawford. Melkein kaikki ajattelevat nykyään niin, jos mies elää elämänsä ilman pitkäaikaista naisseuralaista, mutta siitä ei ollut kyse. Veljestäni tuli kuuluisa taiteilija, mutta ei hän hemmetti mikään homo ollut.”

Nuo kaksi miestä olivat pidettyjä, kaikki sanoivat samaa. Ja hyviä naapureita. Kun Philly Loubird sai sydänkohtauksen kesken heinä-töiden taivaan lupaillessa ukkosta, isä kiidätti hänet Castle Rockin sairaalaan ja Butch kutsui roskakuskikaverinsa koolle ja he korjasivat loput heinät ennen kuin ensimmäiset pisarat putoilivat taivaalta. Isä ja Butch sammuttivat kulovalkeita ja joskus tulipaloja vapaapalokunnassa. Isä kierteli äitini kanssa keräämässä rahaa vaivaisapuun, kuten siihen aikaan sanottiin, jos hänellä ei ollut kiireitä autokorjaamossa tai kaatopaikalla. Herrat valmensivat nappulajoukkueita. He paistoi-

vat possunkyljyksiä rinta rinnan VPK:n kevätjuhlassa ja broilereita kesänpäätäjaisissä.

Kaksi tavallista maalaista, jotka elivät maalaiselämää.

Ei viuluja.

Kunnes kokonainen orkesteri alkoi soittaa.

Tämä oli minulle paljolti tuttua. Ruth Crawford kertoi lisää Korner Koffee Kupissa, joka on Gateway-motellia vastapäätä suunnilleen kulmanvälin päässä postitoimistosta. Isän kirjeet sun muut tulivat sinne, ja niitä oli yleensä melkoinen kasa. Postin haettuani pistäydyin aina Koffee Kupissa, jonka kahvi on korkeintaan mukiinmenevää, mutta parempia mustikkamuffineita ei löydy mistään.

Käydessäni nivaskaa läpi erotellen roskia joukosta joku kysyi: ”Sopiiko istua samaan pöytään?”

Kysyjä oli Ruth Crawford. Hän näytti sutjakalta ja huolitellulta: hänellä oli valkoiset housut, roosanvärinen hihaton pusero ja samanvärinen maski – oli meneillään ensimmäinen koronavuosi. Hän istuutui jo loosin vastakkaiselle puolelle, mikä sai minut naurahtamaan. ”Sinä et vähällä luovuta.”

”Yksikään neito kaunoinen ei ole saanut Nobelia ujostelemalla”, hän sanoi ja riisui maskin. ”Millaista kahvia täällä tarjotaan?”

”Ei huonoa. Täytyyhän sinun se tietää, kun kerran majaillet tuossa kadun toisella puolella. Muffinit ovat parempia. Mutta en vielääkään suostu haastatteluun. Valitan, mutta en voi.”

”Ei siis haastattelua, selvä. Kaikki mitä puhumme on täysin luotamuksellista.”

”Mikä tarkoittaa, ettet saa kirjoittaa siitä.”

”Niin tarkoittaa.”

Tarjoilija tuli, Suzie MacDonald nimeltään. Kysyin vieläkö hän kävi iltakoulua. Hän hymyili, näin sen vaikka hänelläkin oli maski, ja sanoi käyvänsä. Ruth ja minä tilasimme kahvit ja muffinit.

”Taidat tuntea kaikki näiden kolmen kaupungin asukkaat”, Ruth sanoi Suzien lähdettyä.

”En suinkaan. Ennen tunsin enemmän väkeä, paljonkin enemmän, kun olin koulutoimenjohtajana. Voinko kertoa jotain näin meidän kesken?”

”Ilman muuta.”

”Suzie sai lapsen 17-vuotiaana ja vanhemmat häätivät hänet kotoa. Hihhuleita. Vapahtajankirkosta. Suzie muutti Gates Fallsiin tätinsä luo. Sen jälkeen hän kävi lukion loppuun ja osallistuu nyt Bates Collegen eri puolilla piirikuntaa tarjoamille kursseille. Hän haluaa opiskella eläinlääkäriksi. Uskon, että hän onnistuu, ja hänen pikkutyöllään menee hyvin. Entä sinä? Onko sinulla hauskaa? Oletko saanut paljonkin selville isästä ja Butch-sedästä?”

Ruth hymyili. ”Kuulin isäsi olleen kova kaahaamaan ennen kuin vei äitisi vihille. Osanottoni, muuten.”

”Kiitos.” Tosin äidin kuolemasta oli silloin kesällä 2021 jo viisi vuotta.

”Isäsi ajoi jonkun vanhan isännän Dodgen romuksi ja menetti korttinsa vuodeksi. Tiesitkö siitä?”

En tiennyt ja myönsin sen.

”Sain selville, että Dave LaVerdiere viihtyi Lewistonin baareissa ja oli pihkassa erääseen paikalliseen laulajaan, joka esiintyi nimellä Little Jonna Jaye. Sain myös tietää, että hän loikkasi republikaanisesta puolueesta Watergate-skandaalin jälkeen, mutta isäsi ei.”

”Isä äänestää republikaaneja kuolinpäiväänsä saakka, mutta...” Kumarruin pöydän ylle. ”Edelleenkin luottamuksellisesti?”

”Totta kai.” Ruth hymyili, mutta hänen silmänsä olivat uteliaisuudesta kirkaat.

Hiljensin ääneni lähes kuiskaukseksi. ”Hän ei äänestänyt Trumpia toisella kerralla. Hän ei taipunut antamaan ääntään Bidenille, mutta oli saanut tarpeekseen Donaldista. Odotan sinun vievän tämän tiedon mukanasasi hautaan.”

”Vannon sen. Sain selville, että Dave oli voittanut paikallisen piirakansyöntimestaruuden vuodesta 1960 vuoteen 1966, minkä jälkeen hän ei enää osallistunut. Ja että isäsi istui vuoteen 1972 saakka vanhojen päivänä rangaistustuolissa, jossa hänet molskautettiin veteen. Löysin hauskoja kuvia, joissa hänellä on vanhanaikainen uimapuku ja knallihattu... ilmeisesti vedenkestävä.”

”Häpesin silmät päästäni”, sanoin. ”Minua kiusattiin siitä koulussa loputtomasti.”

”Sain selville, että kun Dave muutti länteen, hän sulloi kaiken tarvitsemansa Harley-Davidson-moottoripyörän satulalaukkuihin ja hu-

risti tiehensä. Isäsi ja äitisi myivät loput tavarat pihakirppiksessä ja lähettivät hänelle rahat. Isäsi myi myös Daven talon hänen puolestaan.”

”Aika kivalla voitolla”, sanoin. ”Ja hyvä niin. Butch-setä maalasi siihen aikaan täyspäiväisesti ja käytti ne rahat elämiseen, kunnes taulut alkoivat mennä kaupaksi.”

”Ja siihen aikaan isäsi kirjoitti täyspäiväisesti.”

”Kyllä, ja pyöritti edelleen kaatopaikkaa, kunnes myi sen takaisin kaupungille 90-luvun alussa. Silloin sen nimi muutettiin.”

”Hän myös osti PeeWee’s Car Martin ja myi sen. Ja antoi rahat kaupungille.”

”Ihanko totta? Hän ei ole kertonut minulle.” Olin kyllä varma, että äiti tiesi.

”Niin teki, ja miksikäs ei? Eihän hän niitä rahoja tarvinnut. Hän kirjoitti työkseen ja kaikki muut hommat olivat pelkkiä harrastuksia.”

”Hyvät teot eivät ole koskaan harrastus”, sanoin.

”Niinkö isäsi sinulle opetti?”

”Äitini.”

”Mitä mieltä hän oli perheenne onnen yllättävästä kääntymisestä? Puhumattakaan Butch-setäsi onnen kääntymisestä.”

Mietin kysymystä, kun Suzie toi muffinit ja kahvit. Sitten vastasin: ”En oikeastaan välitä puhua siitä.”

Hän levitti voita muffinilleen. Hän katsoi minua jotenkin teräväsilmaisena hämmentyneesti, en osaa ilmettä sen paremmin kuvailla, mutta se sai minut vaivautuneeksi.

”Minulla on niin paljon aineistoa, että pystyn kirjoittamaan hyvän artikkelin ja myymään sen *Yankee*-aikakauslehdelle”, Ruth sanoi. ”Kymmentuhatta sanaa, runsaasti paikallisväriä ja huvittavia anekdootteja. Kaikkea sitä mainelaista paskaa, josta lukijat tykkäävät, paljon *jepuliksia* ja kansanomaisia sananparsia. Minulla on kuvia Dave LaVerdieren kaatopaikan aitaan maalaamista kuvista. Minulla on kuvia isästäsi, kuuluisasta kirjailijasta, 1920-luvun uimapuvussa, kun asukkaat yrittävät pudottaa hänet vesitynnyriin.”

”Kaksi dollaria kun maksoi, sai yrittää kolmella pallolla osua kasteluvipuun. Voitto jaettiin paikalliseen hyväntekeväisyyteen. Yleisö hurrasi aina, kun isä molskahti tynnyriin.”

”Minulla on kuvia, joissa he tarjoilevat broileriaterioita turisteille ja mökkiläisille. Heillä on essut ja kokinhatut, joissa lukee KOKKIA SAA PUSSATA.”

”Moni nainen pussasikin.”

”Minulla on kalastustarinoita, metsästystarinoita, tarinoita hyvistä töistä, esimerkiksi heinäkorjuusta sen sydänkohtauksen saaneen miehen hyväksi. Minulla on tarina siitä, kun Laird kaahasi ja menetti korttinsa. Minulla on kaikki se, eikä kuitenkaan yhtikäs mitään. Tarkoitan ettei mitään olennaista. Täkäläiset tarinoivat heistä mielellään: tunsin Laird Carmodyn *silloin kun*, tunsin Butch LaVerdieren *silloin kun*, mutta yksikään tarina ei selitä, mitä heistä *tuli*. Ymmärrätkö, mitä ajan takaa?”

Sanoin ymmärtäväni.

”Mark, sinä takuulla tiedät edes jotain. Mitä ihmettä oikein tapahtui? Etkö kertoisi?”

”Ei ole mitään kerrottavaa”, sanoin. Minä valehtelin, ja hän varmaan tiesi sen.

Muistan puhelun, jonka sain vuonna 1978. Asuntolan emäntä (sellaisia oikeasti oli siihen aikaan) puuskutti Roberts Hallin kolmanteen kerrokseen ilmoittamaan, että äitini oli langan päässä ja kuulosti siltä, että oli poissa tolaltaan. Kiiruhdin portaita alas rouva Hathawayn pieneen huoneistoon sydän kylmänä.

”Äiti? Mikä hätänä?”

”Ei mikään. Tai no, en tiedä. Isällesi sattui jotain, kun he olivat metsällä 30-Mile Woodissa.” Ja sitten hän sanoi kuin sivuseikan: ”Ja Butchille myös.”

Mahani putosi ja kivekset nousivat kuin mennäkseen sitä vastaan. ”Ai tapaturmako? Sattuiko pahastikin? Ei kai kukaan vain...” En pysynyt jatkamaan, en halunnut maalata pirua seinälle.

”Heillä ei ole hätää. Siis ruumiillisesti. Mutta jotain siellä tapahtui. Isäsi on kuin kummituksen nähnyt. Ja Butch myös. He kertoivat eksyneensä, mutta se on hevonkukkuu. He tuntevat sen metsän kuin omat taskunsa. Voi Mark, kunpa tulisit kotiin. Ei nyt heti mutta viikonlopuksi. Voisit saada hänet kakistamaan ulos, mistä on kyse.”

Mutta kun kysyin, isä väitti kivenkovaan heidän eksyneen, löytäneen viimein takaisin Jilasipuroille (puron nimi on sammaltaen

amerikkalaistettu väännös mi'kmaqien tervehdyksenä käyttämästä sanasta) ja tulleen metsästä Harlow'n hautausmaan takaa siisteinä kuin sika pienenä.

Minä en uskonut sitä puppua sen enempää kuin äitikään. Palasin yliopistoon, ja ennen joululomaa mieleeni juolahti kamala ajatus: että jompikumpi oli ampunut vahingossa jotain kolmatta metsästäjää – sitä nimittäin sattuu useita kertoja vuodessa metsästysaikaan – ja että tuo kolmas oli kuollut ja he olivat haudanneet hänet metsään.

Jouluaattona äidin mentyä nukkumaan rohkenin lopulta kysyä isältä asiasta. Istuimme olohuoneessa ja katselimme kuusta. Isä näytti hätkähtävän... ja purskahti nauruun. ”Taivas, ei suinkaan! Jos niin olisi käynyt, olisimme ilmoittaneet poliisille ja nielleet katkeran kalkin. Me eksyimme, ei sen kummempaa. Sitä kuule sattuu konkareillekin.”

Mieleeni tuli äidin käyttämä sana, ja olin vähällä lausua sen ääneen: hevonkukku.

Isällä oli kuiva huumorintaju, ja se oli parhaimmillaan erityisesti silloin, kun hänen kirjanpitäjänsä New Yorkista tuli käymään – näihin aikoihin julkaistiin isän viimeinen romaani. Mies kertoi isälle, että hänen varallisuutensa kokonaisarvo oli hiukan yli kymmenen miljoonaa dollaria. Se ei ollut J. K. Rowlingin luokkaa (eikä edes James Pattersonin), mutta huomattava summa. Isä mietti tovin ja virkkoi: ”Kirjoista taitaa olla moneen muuhunkin kuin huoneen kalustamiseen.”

Kirjanpitäjä näytti menneen ymmälleen, mutta minä ymmärsin viitteen ja naurahdin.

”Mark, minä en jätä sinua puille paljaille”, isä sanoi.

Hänen täytyi huomata minun irvistykseni, tai kenties hän tajusi, mitä rivien välistä oli ollut luettavissa. Hän kumartui taputtamaan kättäni kuten lapsuudessani, kun jokin painoi mieltäni.

En ollut enää lapsi, mutta olin yksin. Vuonna 1988 menin naimisiin Susan Wigginsin kanssa, joka toimi asianajajana piirikunnan syyttäjänvirastossa. Hän sanoi haluavansa lapsia, mutta lykkäsi niiden hankkimista. Hieman ennen kuin meille tuli kaksitoista aviovuotta täyteen (olin ostanut merkkipäivän kunniaksi helmikaulanauhan) hän ilmoitti jättävänsä minut toisen miehen takia. Tarinaan liittyy paljon

muutakin, niin taitaa aina olla, mutta enempää sinun ei tarvitse tietää, koska tämä ei ole juttu minusta, ainakaan varsinaisesti. Mutta kun isä sanoi, ettei jättäisi minua puille paljaille, mieleeni tuli – ja uskon hänenkin mieleensä tulleen – kenelle jättäisin sen kymppimiljoonan tai sen mitä siitä olisi jäljellä, kun minun aikani koittaisi?

Luultavasti Mainen 19. koulupiirille. Kouluthan ovat aina rahapulassa.

”Takuulla tiedät”, Ruth sanoi sinä päivänä Koffee Kupissa. ”Takuulla. Pidä mielessä, että nyt puhumme luottamuksellisesti.”

”En puhu luottamuksellisesti enkä muutenkaan”, sanoin. Tiesin ainostaan, että isälle ja Butch-sedälle oli tapahtunut jotain marraskuussa 1978 jokavuotisella metsästysretkellä. Sen jälkeen isästä tuli paksujen bestsellerromaanien kirjoittaja, sellaisten joita kriitikot kutsuivat järkäleiksi, ja Dave LaVerdiere alkoi näyttää mainetta kuvittajana ja myöhemmin taidemaalarina, ”joka yhdistää Frida Kahlon surrealismia Norman Rockwellin amerikkalaiseen romantiikkaan” (*ArtReview*).

”Ehkä he menivät risteykseen”, Ruth sanoi. ”Kuten Robert Johnsonin kerrotaan menneen. Tekivät sopimuksen paholaisen kanssa.”

Nauroin, mutta totta puhuen sama ajatus oli käynyt minunkin mielessäni lähinnä kesäöisin, kun ukkonen valvotti minua. ”Jos tekivät, sopimuksen täytyi olla voimassa paljon pitempään kuin seitsemän vuotta. Isän ensimmäinen kirja ilmestyi 1980, samana vuonna, jolloin Butch-sedän maalaama John Lennonin muotokuva oli *Timen* kannessa.”

”Melkein neljäkymmentä vuotta LaVerdieren osalta”, Ruth pohdiskeli ääneen, ”ja sinun isäsi on edelleen hyvässä vedossa vaikka onkin lopettanut kirjoittamisen.”

”On ehkä liioittelua puhua hyvästä vedosta”, sanoin ajatellen virtsalta haisevia lakanoita, jotka olin vaihtanut sinä aamuna ennen kuin lähdin Castle Rockiin. ”Mutta veto ei ole täysin loppu. Entä sinä? Kuinka pitkään ajattelit vielä pysyä maisemissa tonkimassa törkyä Carmodysta ja LaVerdierestä?”

”Tuo oli aika paskamaisesti sanottu.”

”Sori. Huono vitsi.”

Hän oli syönyt muffininsa (enkö minä sanonut, että ne ovat hyviä) ja keräili viimeisiä muruja etusormensa kärjellä. ”Päivän tai pari vielä.

**"SYNKEMPÄÄKÖ
HALUAT?
NIIN MINÄKIN."**

- STEPHEN KING -

9 789520 464783

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6478-3